

Nr 3 - Årgång 33 - Sept 2012

Svenska Föreningen för Historiska Värdepapper
The Swedish Society of Historical Certificates www.historiskavardepapper.se

Historiska Värdepapper

Auktion

1 december Kungl. Myntkabinettet, Kl 11:00

Svenska Föreningen för Historiska Värdepapper söker

Aktier, Mynt, Sedlar,
Numismatisk litteratur och Historiska dokument

För att få in spännande objekt tillämpar vi 5% provision på alla inlämningar.

Köpare på våra auktioner betalar endast 10% provision.

Plats: Kungl. Myntkabinettet, Slottsbacken 6, hörsalen.

Alla medlemmar i föreningen får auktionskatalogen.

Det går att beställa katalogen hos arrangören,
Svenska Föreningen för Historiska Värdepapper genom att kontakta
Werner Stensgård per post, e-post eller telefon.

E-post: hvp@myntochtryck.se

Telefon: 0708-46 31 91

Adress: Gyllenhjelmögatan 13 c, 645 30 Strängnäs

www.historiskavardepapper.com

Besök även vår hemsida på Internet
www.historiskavardepapper.se

Finländska aktiebrev

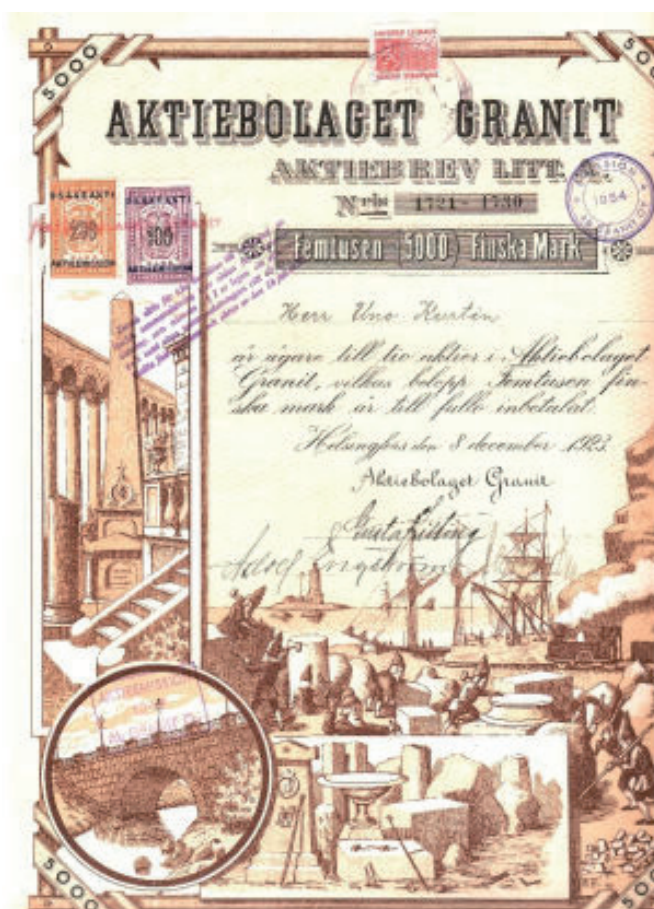
År 1986 startade Pekka Kantanen en informell klubb för samlare av gamla finska aktier. Klubben höll till i Helsingfors och höll flera aktiebrevsauktioner om året. Men när Kantanen flyttade från Helsingfors tynade klubbens verksamhet i stort sett bort. 1988 publicerade Kantanen praktverket Aktiebrevens berättar och när börserna i Helsingfors i likhet med Stockholmsbörsen

övergick till det datoriserade värdehandelssystemet ökade intresset för finländska aktiebrev. År 2003 öppnades en nätbaserad specialaffär för skripofilia.

I augusti 2007 bildades på Kantanens initiativ en registrerad ideell förening för aktiebrevsamlande: Osakekirjakeräilijät ry, Aktiebrevssamlarna rf. Föreningen, vars hemsida heter www.osakekirjakerailijat.fi.

*John Örtengren, fil dr
SFHV's ordförande*

fi/aktiebrevsamlarna.php, administrerar månatliga auktioner på Internet.

Det finns en katalog över alla kända finska aktiebrev förtecknade i alfabetisk ordning på hemsidan www.porssitieto.fi/osake/list.html. Katalogen tillkom under år 2006. För alla finländska aktiebolag som bildats före år 1913 finns en förteckning på hemsidan www.porssitieto.fi/yhtiot/index.html.

För den som är mindre förtrogen med det finska språket finns även en engelskspråkig hemsida om finländska historiska aktiebrev: www.porssitieto.fi/osake/scripophily.html.

John Örtengren

Historiska Värdepapper

Nr 3 - Årgång 33 - September 2012

Svenska Föreningen för Historiska Värdepapper, SFHV, Box 16 246, 103 25 Stockholm. info@historiskavardepapper.se

Ordförande/ansvarig utgivare:

John Örtengren, arb. 08-96 69 10
fax 08-35 09 56, j.ortengren@tele2.se

Redaktör:

Per-Göran Carlsson, 0763-15 33 99
pgc21@hotmail.com

Sekreterare:

Amelie Hjelmstedt, 018-20 89 28
amelie-h@algonet.se
Stf Marita Strandberg, 08-611 01 10
fax 08-611 32 95
info@aktiesamlaren.se

Kassaförvaltare:

Werner Stensgård, 0708-46 31 91
info@myntochtryck.se

Auktionskommissarie:

Bo Niklasson, arb. 016-13 58 03,
bost 016-13 48 84, fax 016 -51 81 75,
niklassonbo@telia.com

Övriga ledamöter:

Ian Wiséhn, 08-5195 5344, fax 08-411 22 14
ian.wisehn@myntkabinettet.se

Suppleanter:

Elver Duvelius, 08-673 34 23
Birger Strandberg, 08-611 01 10
Haidy Tordendahl, 08-611 29 01

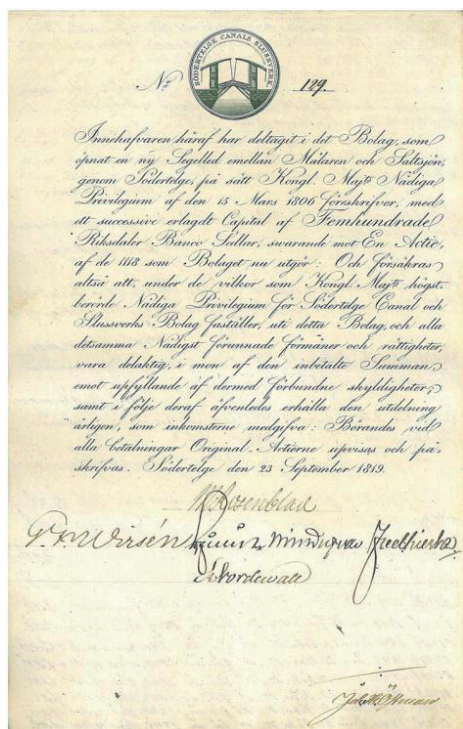
Produktion:

EskilstunaMagasinet, Eskilstuna
© Historiska Värdepapper 2012

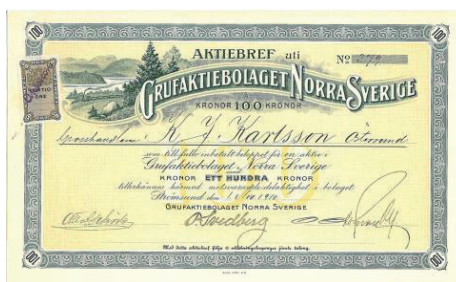
Som medlem har du rätt att delta i föreningens aktiviteter och får vårt medlemsblad. Årsavgiften 200 kr för fysiska personer och 1500 kronor för juridiska personer inbetalas på föreningens postgiro 438 91 79-5 eller bankgiro 709-5110.
For members living outside Sweden fee for 2012 is 200 SEK (EUR 20, GBP 15 or USD 25). Please send cash or International Money Order.

Uppnådda priser på auktion #65

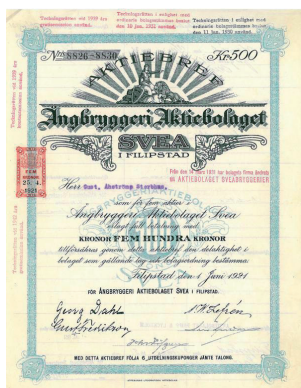
1.	300:-	29.	800:-	57.	100:-	85.	100:-	113.	600:-	141.	70:-
2.	1 300:-	30.	150:-	58.	210:-	86.	110:-	114.	450:-	142.	110:-
3.	210:-	31.	60:-	59.	100:-	87.	70:-	115.	110:-	143.	110:-
4.	325:-	32.	300:-	60.	600:-	88.	70:-	116.	350:-	144.	100:-
5.	100:-	33.	700:-	61.	230:-	89.	100:-	117.	100:-	145.	150:-
6.	150:-	34.	400:-	62.	100:-	90.	50:-	118.	200:-	146.	170:-
7.	140:-	35.	500:-	63.	200:-	91.	2 300:-	119.	160:-	147.	50:-
8.	400:-	36.	400:-	64.	100:-	92.	70:-	120.	100:-	148.	150:-
9.	150:-	37.	700:-	65.	1 100:-	93.	700:-	121.	950:-	149.	160:-
10.	300:-	38.	600:-	66.	150:-	94.	250:-	122.	300:-	150.	300:-
11.	200:-	39.	400:-	67.	100:-	95.	160:-	123.	300:-	151.	180:-
12.	70:-	40.	900:-	68.	500:-	96.	100:-	124.	100:-	152.	50:-
13.	90:-	41.	200:-	69.	375:-	97.	600:-	125.	180:-	153.	200:-
14.	90:-	42.	160:-	70.	120:-	98.	100:-	126.	350:-	154.	170:-
15.	90:-	43.	350:-	71.	200:-	99.	50:-	127.	100:-	155.	110:-
16.	150:-	44.	50:-	72.	1 500:-	100.	100:-	128.	250:-	156.	90:-
17.	150:-	45.	250:-	73.	180:-	101.	100:-	129.	100:-	157.	300:-
18.	130:-	46.	1 300:-	74.	80:-	102.	90:-	130.	100:-	158.	7 000:-
19.	100:-	47.	50:-	75.	50:-	103.	1 200:-	131.	100:-	159.	250:-
20.	50:-	48.	400:-	76.	80:-	104.	300:-	132.	50:-	160.	140:-
21.	150:-	49.	750:-	77.	110:-	105.	400:-	133.	90:-	161.	110:-
22.	130:-	50.	50:-	78.	300:-	106.	400:-	134.	100:-	162.	50:-
23.	50:-	51.	4 000:-	79.	100:-	107.	250:-	135.	90:-	163.	50:-
24.	100:-	52.	110:-	80.	80:-	108.	140:-	136.	110:-	164.	190:-
25.	100:-	53.	50:-	81.	375:-	109.	260:-	137.	80:-	165.	100:-
26.	50:-	54.	100:-	82.	100:-	110.	100:-	138.	120:-		
27.	100:-	55.	500:-	83.	100:-	111.	100:-	139.	100:-		
28.	210:-	56.	150:-	84.	130:-	112.	180:-	140.	600:-		

91

48

40

54

RATOS AKTIE EFTERLYSES

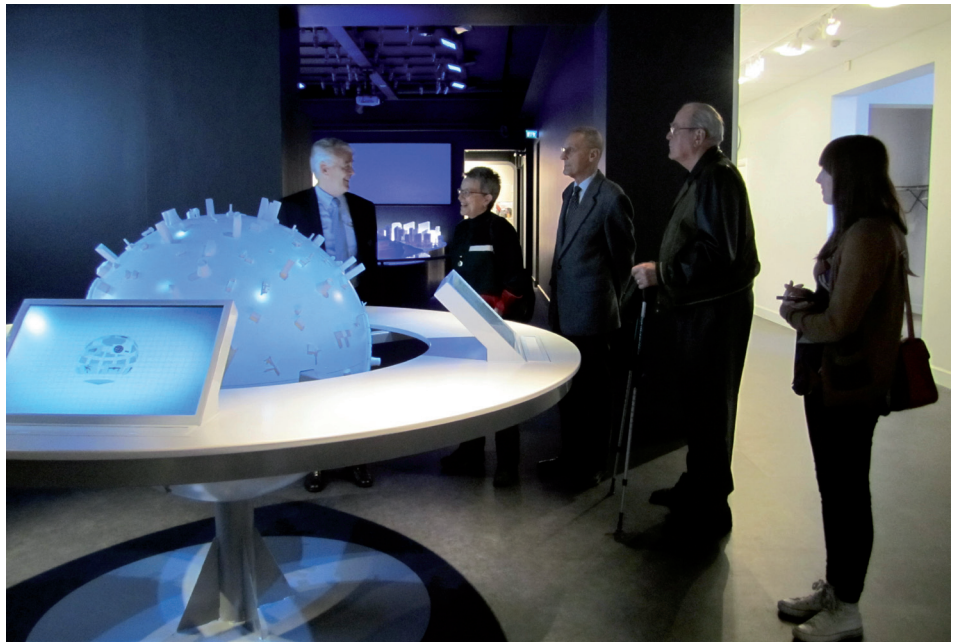
Om Du har en aktie i Förvaltningsaktiebolaget Ratos, hör av Dig till Clara Bolinder-Lundberg, Ratos, tel. 070-719 84 43 (e-post: cbl@ratos.se) eller till John Örtengren, tel. 08-35 41 46 (e-post: j.ortengren@tele2.se).

150-årsjubilaren Sandvik

Det är inte många företag förunnat att fylla 150 år. Till undantagen hör **Sandvik AB** som har gjort 2012 till ett jubileumsår, fyllt av olika aktiviteter. Den 24 april i år hade Svenska Föreningen för Historiska Värdepapper förmånen att få göra ett studiebesök vid koncernens huvudkontor i Sandviken. Vi som deltog i besöket var inte så många men mycket nöjda, inte minst med den professionella guidning som den entusiastiske Sandvikveteranen **Ingemar Hedin** stod för.

Utöver en videofilm om bolagets historia och en utställning av en rad intressanta produkter fick vi veta mycket om bolagets historik. Här kommer en kronologisk sammanfattning.

1855 Fick engelsmannen **Henry Bessemer** patent på sin uppfinning att blåsa luft genom flytande tackjärn.

1856 Förvärvar handelshuset Elfstrand i Gävle Högbo bruk och Edske masugn i Hofors.

1857 Besöker **Göran Fredrik Göransson** England för att köpa en ångmaskin till masugnen i Hofors. I stället förvärvar han 1/5 av Bessemers patent.

1858 (den 18 juli) utföll försöken att tillverka stål enligt Bessemermetoden väl.

1862 (den 31 januari) bildas **Högbo Stål & Jernverks AB** i Sandviken av Göransson och hans kompanjoner.

1863 Kanalen från Jädraås grävs klar och kan ge vattenkraft. En masugn med Bessemerkonvertrar tas i drift. En av Europas största ånghammare och ett valsverk för järnvägshjul installeras.

1864 Företagets produkter börjar säljas genom handelshus i de nordiska länderna, England, Frankrike, Tyskland och Ryssland.

1866 Högbo Stål & Jernverks AB och Göran Fredrik Göransson går i konkurs.

1868 Produktionsanläggningen säljs på exekutiv auktion, varefter företaget rekonstrueras under namnet **Sandvikens Jernverks AB**. Namnet Sandvik registreras som stämpel på stångstål.

1876 Valsning och tråddragning påbörjas i 'Sandviken'. Tråd produceras för urindustrin liksom skruvar, cykelekrar och fjädrar. Varunamnet Sandvik används officiellt för första gången.

1880 Varmvalsning av band startar i Sandviken.

1883 **Göran Fredrik Göransson** blir styrelsens ordförande. Kallvalsat och härdat bandstål börjar tillverkas.

1886 Götvalsverket i Sandviken startas. Den första handsågen levereras.

1888 Varmvalsade sömlösa dragrörsämnen börjar produceras.

1893 Varmvalsverk för tråd, band och rör byggs i Sandviken.

1898 Martinugnar tas i bruk sedan Bessemerperioden kulminerat.

1900 Göran Fredrik Göransson dör. Sonen **Anders Henrik Göransson** blir ny ordförande.

1901 Sandvikens Jernverks AB:s aktie introduceras på Stockholms Fondbörs.

1907 Ihåligt borrhål för bergborrning börjar tillverkas.

1909 Tillverkning av rakklingor inleds. För första gången sker tillverkning utanför Sverige: tråd för fickur produceras i majoritetsägt bolag i Schweiz.

1910 Anders Henrik Göransson dör och efterträds av *Carl Wilhelm Sebart* som styrelsens ordförande. *Tord Magnusson* blir ny bruksdisponent.

1914 Det första försäljningsdotterbolaget bildas i Storbritannien.

1917 *Tord Magnusson* blir styrelseordförande.

1919 Det första dotterbolaget i USA bildas (med kontor på Manhattan i New York City).

1920 Elektrisk smältning i induktionsugn introduceras. *Karl Fredrik Göransson* blir disponent.

1921 Produktionen av rostfritt stål inleds.

1924 De första rostfria sömlösa rören lanseras.

1925 Investeringar görs i götverk, bandverk, trådverk och rörsvalsverk.

1929 Den första ljusbågsugnen tas i drift. *Karl Fredrik Göransson* blir styrelseordförande.

1931 Det första rostfria transportbandet levereras.

1933 En särskild byggnad för elektrisk smältning uppförs i Sandviken.

1937 Södra verken i Sandviken med tråd- och manufakturtillverkning invigs.

1942 Varumärket Coromant etableras.

1944 Helstångsborrar tas i bruk för första gången.

1947 Produktionen av bessemerstål upphör i Sandviken. Egen hårdmetalltillverkning påbörjas.

1950 Skarvborrtröstning utvecklas för borrar av djupa hål.

1954 Nytt götvalsverk tas i drift i Sandviken.

1955 Svarvstålet "Gamax" med mekaniskt fastklämt skär utvecklas för verktygstillverkningen.

1957 *Wilhelm Haglund* blir produktionschef. Skärhållaren T-Max premiärvisas i USA.

1958 Familjen Göranssons roll som bolagets dominerande ägare övertas av familjen Stenbeck. *Wilhelm Haglund* blir ny bruksdisponent.

1959 *Gustaf Söderlund* blir ny styrelseordförande.

1960 Sandvik lanserar en ny rostfri fjädertråd.

John Örtengren och Herbert Arvidson ställer frågor till Ingemar Hedin.

1961 En stålforskningsanläggning i Sandviken invigs av kung Gustaf VI Adolf.

1962 Varmvalsning av rör ersätts av extrusionspressar. Eggavrundning av hårdmetallskär införs.

1963 Kapslingsrör till kärnkraftsindustrin utvecklas liksom lågkolhaltigt rostfritt stål till pappers- och massaindustrin.

1965 Ejektorborren med lödda hårdmetallskär introduceras.

1967 *Hugo Stenbeck* väljs till styrelseordförande med *Arne Westerberg* som ny VD.

1968 Bolagets omsättning når för första gången en miljard kronor. Coromant skärdatacheck införs. Compoundrör utvecklas för cellulosaindustrin.

1971 Sandviks bergborrar används för drivningen av världens längsta vägtunnel som byggs genom S:t Gotthardsmassivet.

1972 Företagets firma ändras från

Sandvikens Jernverks AB till **Sandvik AB**.

1973 Excenterborrtröstningen Odex lanseras för borrar genom svårbearbetade jordlager till fast berg.

1974 Ferronickellegeringar utvecklas för reläer och kontakter inom elektronikindustrin.

1976 Den första korthålsborren med hårdmetallskär, T-Max U, tas fram.

1977 Bandstål i kromkvalitet för eggverktyg utvecklas. För första gången i bolagets historia kommer över 90 procent av faktureringen från marknader utanför Sverige.

1980 Ett nytt stegvalsverk för grova, sömlösa rör byggs i Sandviken.

1981 Navelsträngsrör utvecklas till olje- och gasindustrin.

1982 Samriskbolag med Fagersta etableras för svetsade rostfria rör. Tillverkningen av borrarstål övertas från Fagersta.

1983 Skånska Cementgjuteriet (idag

benämnt Skanska) övertar kontrollen av Sandvik från Kinnevik.

1984 Ny generation verktyg för gängsvärning, T-Max U-lock, introduceras. **Per-Olof Eriksson** blir ny VD.

1985 Ett nytt duplexstål, SAF 2507, utvecklas.

1986 Ett nytt rostfritt stål för metaltillverkning lanseras.

1987 Tillverkning av keramer för kirurgiska tandimplantat startas av Sandvik Hard Materials.

1988 Q-Cut, en ny generation verktyg för avstickning och spårsvärning introduceras.

1989 Den nya generationen fräskär, "New Wave", når stora försäljningsframgångar. Samarbetet inom bergborrområdet med Atlas Copco (som inleddes 1947 med dåvarande Atlas Diesel) upphör.

1990 Det modulära verktygssystemet Coromant Capto introduceras för svarvning, fräsning och borrar.

1991 Bahco Verktyg förvärvas. En serie rostfria stål under beteckningen Sanmac lanseras.

1993 Ergonomiska handverktyg

utvecklas, främst skiftnycklar, skruvmejslar och tänger. Materialet Sandvik Nanoflex utvecklas för ögonkirurgi.

1994 **Clas Åke Hedström** blir ny VD och koncernchef. Sandvik blir först i världen med att producera diamanbelagda hårdmetallskär i industriell skala.

1995 Produktprogrammet CoroMill utvecklas till en rad olika fräsområden. Extremt finkorniga hårdmetallsorter utvecklas för kretskortsbörning inom mobiltelefonindustrin.

1996 Safurex, ett nytt rostfritt stål för konstgödselindustrin utvecklas.

1997 Industrivärden blir ny storägare i Sandvik. Ett nytt kallvalsverk invigs i Sandviken.

1998 Vändskärsfräsen CoroMill 390 lanseras. Ett nytt rörverk tas i bruk i Sandviken.

1999 CoroCut, ett nytt system för avstickning och spårsvärning tas i bruk.

2001 Tråd i längder på upp till flera kilometer utvecklas för olje- och gasindustrin.

2002 **Clas Åke Hedström** blir sty-

relseordförande och **Lars Pettersson** ny VD och koncernchef.

2004 Ytteknologiprodukter lanseras: Santronic för elektronikindustrin och Decorex för design av konsumentvaror.

2005 Hårdmetallen GC 4225 introduceras och blir världens mest sålda hårdmetall. Teflonbelagd precisionstråd för användning i hjärtkirurgi och komposittråd för pacemakers utvecklas.

2006 En ny stålsort för värmeväxlarrör i miljöer med höga kloridhalter utvecklas.

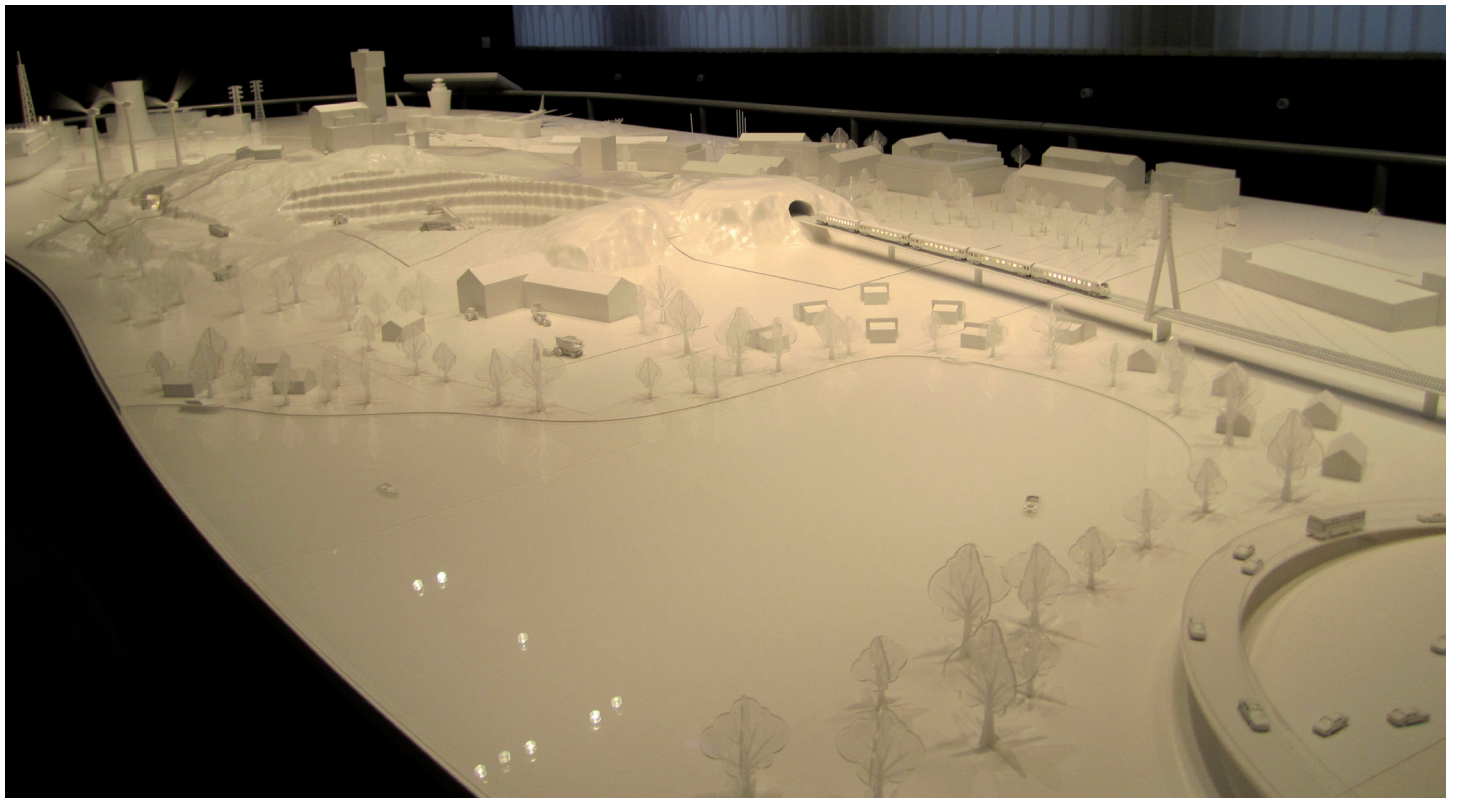
2007 Hårdmetallverktyg med integrerad högtryckskylning lanseras.

2008 Gångverktyget CoroThread med unik fastlåsning av skären lanseras för svarvning.

2009 En ultrafinkornig volframkarbidsort för borrar i klena dimensioner lanseras liksom löstoppsfräsen CoroMill 316.

2010 **Anders Nyrén** blir styrelsens ordförande. Kanthal (som Sandvik blev majoritetsägare i 1997) integreras i det nya produktområdet Sandvik Wire and Heating Technology.

2011 **Olof Faxander** blir VD och

koncernchef. Beslut fattas om flytt av koncernens huvudkontor från Sandviken till Stockholm varvid styrelsens säte ändras från Sandviken till Stockholm.

2012 Den nya organisationen träder i kraft per den 1 januari.

Sandviks historia är en berättelse om teknisk utveckling och framåtanda. Sandvikskoncernen har expanderat betydligt mera sedan starten 1862 än världsekonomin har gjort under samma tid.

Idag har Sandvik ca 50.000 medarbetare verksamma i drygt 130 olika länder varav 39.000 medarbetare utanför Sverige. Det senaste årets fakturering uppgick till drygt 94 miljarder kronor. Orderingången var ännu större: drygt 99 miljarder kronor. Det innebar den högsta faktureringen och den högsta orderingången i företagets historia. Resultatet ifjol var 8,2 miljarder kronor.

Sandvik har idag (per 31 dec. 2011) 112.959 aktieägare i drygt 90 olika länder. Antalet utestående aktier är 1.186 miljoner, varav ca 68 % i Sverige, och börsvärdet (vid årsskiftet 2011/2012) 132 miljarder kronor.

John Örtengren

AB SVERIGES FÖRENADE TRIKÅFABRIKER

Bolaget, vars säte låg i Borås, bildades den 26 september 1913 med ett aktiekapital på 6,06 milj kronor genom en fusion av följande 17 textilföretag:

AB Carl Eisermans Trikåfabrik, Borås; Borås Trikåfabrik, Borås; AB Petersen & Dekkes Trikotfabrik, Borås; AB Evedals Trikåfabrik, Borås; AB Nordiska Tricotfabriken, Malmö; AB Torsbo Tricotfabrik, Vegby; AB Örebro Yllefabrik, Örebro; Uddebo Trikåfabriks AB, Uddebo; AB P G Larsséns Trikåfabrik, Strömsfors; Fritsla Yllefabrik, Willén & Co., Fritsla; Janne Sundströms Trikåfabrik, Mjölby; N Felländers Tricotfabrik, Karlstad; C K Schenholm & Sons Trikåfabrik, Kristianstad; I P Kruse & Sons Trikåfabrik, Malmö; Borås Yllefabrik, Herman Andersson, Borås; E Eriksson & Sons Trikåfabrik, Tannefors och John Salmenius Trikåfabrik, Linköping

Bolaget noterades på Stockholms Fondbörs fr o m den 2 oktober 1916. Aktiekapitalet ökades successivt genom fondemissioner 1926, 1941, 1949 och 1963 för att då ha ett aktiekapital på 28,28 milj kronor.

Under verksamhetsåret 1968/69 omvandlades bolaget från ett tillverkningsföretag till ett förvaltningsaktiebolag för att under 1971 byta namn till **Eiser Invest AB** efter sin första chef Carl-Otto Eiserman

som var bolagets VD från starten 1913 fram till sin död 1935.

Företaget var mycket framgångsrikt och i början av 1970-talet Sveriges största textilföretag med drygt 3.000 anställda och fabriker i Sverige, Finland och Portugal.

Eiser Invest ABs största tillgång var de helägda aktierna i dotterbolaget **Eiser AB** som övertagit fabriksrörelsen. I 1970 års balansräkning upptogs dessa aktier till ett värde av 5,11 milj kronor. Eiser AB hade emellertid bildats redan 1939, då med namnet **AB Jersey-modeller**. När bolaget var som störst och mest framgångsrikt bedrev det verksamhet i sammanlagt 15 fabriker belägna i Borås, Falköping, Finnerödja, Fritsla, Halmstad, Malmö, Mullsjö,

Sandared, Sjöbo och Ystad. Under verksamhetsåret 1969/70 uppgick omsättningen (nettoförsäljningen) till 152 milj kronor och antalet anställda till 2.537. Bruttovinsten var 8,24 milj kronor och nettovinsten 1,79 milj kronor, vilket möjliggjorde en utdelning av 1,4 milj kronor till moderbolaget Eiser Invest AB.

1976 blev Eiser Invest AB helägt av svenska staten som tidigare varit hälftenägare av bolaget. 1978 blev Eiser Invest AB moderbolag i den statliga koncernen **AB Svenska Teko** där även Algots AB och Swe-Teco ingick. Under åren 1983-1986 bröts bolaget upp och delarna av bolaget såldes till enskilda personer. De sista produktionsdelarna såldes under 1989 och 1990 och fr o m den 16 augusti 1990 är det bara förutvarande anställda som är ägare i f d Eiser AB.

Eiser Intressenter AB bildades den 20 december 1988, registrerades hos PRV den 23 mars 1989 och tog den 24 juni 2004 namnet **Eiser Trikå AB** med styrelsens säte i Sjöbo. Bolaget är registrerad ägare av det svenska varumärket EISER, sedan den 13 november 1998 även EU-varumärke.

Eiser Trikå AB är huvudsakligen inriktat på barnkläder. Tillverkningen sker i Baltikum.

Vill Du veta mera om bolaget, besök dess hemsida www.eisertrika.se

John Örtengren

Svenska Föreningen för Historiska Värdepapper

Föreningen för Historiska Värdepapper håller auktion i Kungl. Myntkabinettets hörsal, lördagen 1:a december 2012, klockan 11. Föreningen är ideell och har över 30 års verksamhet bakom sig. En av föreningens uppgifter är att två gånger om året hålla auktion innehållande material som spänner över medlemmarnas intresseområden. Målet med auktionerna är att ge medlemmarna möjlighet att utöka och förkovra sina samlingar med intressant material samt avyttra samlarobjekt.

Som nytt grepp i år vill föreningen bredda och utöka auktionens utbud samt öka medlemskretsen. I samband med höstens auktion ger föreningen nya inlämnare och köpare ett fritt medlemskap året ut. Målet med detta är att erbjuda ett material som mer associerar till KMK:s utställningar med finansväsende, bankväsende, företagshistoria och myntväsende med mera. Detta skall speglas i kommande auktioner. Föreningens provision går till kostnadstäckning och syftar inte till vinstbildning.

I medlemskapet ingår också en tidning med läsvärda artiklar och som utkommer ca 4 gånger per år.

Till höstauktionen tar Föreningen emot inlämningar fram till och med onsdag 31:a oktober, 2012.

Vi hoppas på trevliga möten, auktioner och sammankomster och vill välkomna alla samlare samt intresserade av företagshistoria, mynt, konst och ekonomisk historia.

Varmt välkomna 1 december!

Werner Stensgård